

دانش‌نامه‌ی بندر خمیر

(پژوهشی در تاریخ، جغرافیا، طبیعت و مردم‌شناسی بندر خمیر)

جلد اول

سید عبدالجلیل قتالی

انتشارات ابلاف

سرشناسه	: قتالی، سیدعبدالجلیل، ۱۳۳۸-
عنوان و نام پدیدآور	: دانش‌نامه‌ی بندرخمیر: (پژوهشی در تاریخ، جغرافیا، طبیعت و مردم‌شناسی بندرخمیر) / سیدعبدالجلیل قتالی؛ ویرایش واحد ویرایش ایلاف.
مشخصات نشر	: شیراز: ایلاف، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۲ ج.: مصور (بخشی رنگی).
شابک	: دوره: ۹-978-964-198-202-2 : ج ۱ : 2-978-964-198-201-2
	: ج ۲ : 6-978-964-198-203-6
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
عنوان دیگر	: پژوهشی در تاریخ، جغرافیا، طبیعت و مردم‌شناسی بندرخمیر.
موضوع	: بندرخمیر
موضوع	: Bandar Khamir (Iran)
رده‌بندی کنفر	: ۱۳۹۷ ق ۳۵/۲۰۷۵ DSR
رده‌بندی دیویی	: ۹۵۵/۷۳۱
شماره کتابشناسی	: ۵۵۶۳۴۱۷

انتشارات ایلاف

شیراز، خیابان فردوسی، نبش کوچه ۱۲، ساختمان شماره ۱۹، طبقه ۱، پلاک ۱

تلفن: ۰۷۱-۳۲۲۴۹۳۱۷ همراه: ۰۹۱۷۷۰۲۳۱۷۵

نام کتاب: دانش‌نامه‌ی بندرخمیر	تیراژ: ۱۲۰۰ نسخه
تألیف: سیدعبدالجلیل قتالی	نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۸
ویرایش: واحد ویرایش ایلاف	چاپ: دنیا
ناشر: ایلاف	

قیمت دوره‌ی دو جلدی: ۲۲۵۰۰۰ تومان

طرح جلد: گروه طراحی هفت

ISBN vol: 978-964-198-201-2

شابک جلد اول: ۲ - ۲۰۱ - ۱۹۸ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN vols: 978-964-198-202-9

شابک دوره: ۹ - ۲۰۲ - ۱۹۸ - ۹۶۴ - ۹۷۸

فهرست مطالب جلد اول

۱۱.....	مقدمه‌ی استاد سایبانی.....
۱۳.....	پیش‌گفتار مؤلف.....
۲۳.....	جدول استفاده از حروف لاتین در اصطلاحات بندرخمیر.....
۲۵.....	تشکر و تقدیر.....
۲۷.....	فصل اول: جغرافیای طبیعی استان هرمزگان.....
۲۷.....	ناهمواری استان.....
۲۸.....	آب و هوای استان.....
۳۰.....	رودهای استان.....
۳۰.....	آبگرم معدنی استان.....
۳۰.....	پوشش گیاهی.....
۳۰.....	۱- جنگل‌ها.....
۳۱.....	۲- مراتع.....
۳۱.....	حیات جانوری.....
۳۲.....	جغرافیای انسانی استان هرمزگان.....
۳۳.....	جغرافیای اقلیمی شهرستان بندرخمیر.....
۳۶.....	تالاب خور خوران.....
۴۱.....	جنگل‌های دریایی اطراف بندرخمیر واقع در تنگه‌ی خوران.....
۴۲.....	خورهای دریایی اطراف بندرخمیر واقع در تنگه‌ی خوران.....
۴۲.....	مجرای صید ماهی اطراف بندرخمیر و بندرپل.....
۴۳.....	گرده‌ها (پشته‌ها)ی اطراف بندرخمیر.....
۴۴.....	انواع باران‌ها.....
۴۶.....	موقعیت جغرافیایی بندرخمیر.....
۵۲.....	سابقه‌ی احداث فرودگاه در بندرخمیر.....

۵۲.....	محلات شهر بندرخمیر.....
۵۳.....	سابقه‌ی لشتگان.....
۵۴.....	منابع تأمین‌کننده‌ی آب بندرخمیر.....
۵۸.....	نخلستان‌های اطراف بندرخمیر.....
۵۹.....	خورها و درواهای اطراف بندرخمیر.....
۶۱.....	کهورهای سایه‌دار معروف که قافله‌ها زیر سایه‌ی آن اتراق کرده‌اند.....
۶۳.....	فصل دوم: تاریخ بندرخمیر و رویدادها.....
۶۳.....	وجه تسمیه‌ی بندرخمیر.....
۶۵.....	تاریخ قدیم بندرخمیر.....
۶۷.....	بندر خمیر در دوره‌ی صفویان.....
۶۸.....	نقشه‌های اروپاییان از خلیج فارس.....
۷۰.....	بندرخمیر و جهان‌گردان اروپایی.....
۷۲.....	بندرخمیر و ایران‌گردان داخلی.....
۸۲.....	بندرخمیر در دوره‌ی قاجاریه.....
۸۲.....	بندرخمیر در دوره‌ی حکومت امامان مسقط.....
۸۵.....	پیشینه‌ی تاریخی خمیر به استناد دانش‌نامه‌ی جهان اسلام.....
۸۶.....	پیشینه‌ی تاریخی خمیر به استناد دائرة المعارف بزرگ اسلامی.....
۸۷.....	خمیر در سیاحت‌نامه‌ی سیدابراهیم سیدخلیل.....
۸۸.....	سال‌های دردی.....
۸۹.....	سال‌های قحطی.....
۸۹.....	ماجرای حمله‌ی شمد لوری به بندرخمیر.....
۹۳.....	قلعه‌ی بندرخمیر.....
۹۶.....	جنگ‌نامه‌ی مرحوم سید محمد عالم صدرالاسلام.....
۹۹.....	سدار.....
۱۰۱.....	پل تاریخی لاتیدان.....
۱۰۲.....	بازار گپ.....
۱۰۲.....	آثار قنات.....
۱۰۳.....	آب‌های درمانی شهرستان بندرخمیر.....

۱۰۵	تپه‌ی دوگرد (شیرین و فرهاد).....
۱۰۵	کاروان سراها.....
۱۰۶	گورفرنگ.....
۱۰۶	خمره.....
۱۰۶	کوه گوری.....
۱۰۷	قبور بزرگان.....
۱۰۷	چگونه از آثار باستانی به جای مانده از نیاکان نگهداری کنیم؟.....
۱۱۱	فصل سوم: بدگی، مہی شعراء، علماء، نویسندگان و مشاہیر بندرخمیر.....
۱۱۲	سیدمحمّد عالم (صدرالاسلام).....
۱۲۰	شیخ حبیب فارسی.....
۱۲۲	سید محمد سید کاهان کره تجی متخلص به «عاشق».....
۱۲۵	ملا سلیمان خمیری.....
۱۳۴	شیخ محمد صالح بن ملا یوسف بستک.....
۱۳۶	مرحوم سید ابوطالب آل عبایی.....
۱۳۷	حاج عبدالرحمن پهلوی.....
۱۴۰	حاج عبدالغنی بن محمد علی ملا توفیقی خمیری.....
۱۴۳	سید عبدالرحیم بن سید محمد بن سید عبدالرحیم قتالی.....
۱۴۷	سید امیر شیخ قتالی.....
۱۵۷	زندگی نامه‌ی شعراء، نویسندگان و مشاہیر معاصر.....
۱۵۷	حاج ملا محمد رفیع قائدزاده.....
۱۶۳	سید عبدالنور قتالی.....
۱۶۷	محمد صالح عربزاده معروف به «مشا».....
۱۷۰	سید فخرالدین صدیق.....
۱۷۹	اشعار سید عبدالله صدیق.....
۱۸۲	اشعار سید محمد نعیم قتالی.....
۱۸۴	اشعار دکتر سید حمزه صدیق.....
۱۸۶	اشعار بی بی فاطمه هاشمی.....
۱۸۸	نصرالله خرم دل.....

۱۹۱	 حاج محمدنور بخشایش
۱۹۳	 حسن چرغان
۲۰۲	 سید عبدالباعث قتالی
۲۰۷	 شیخ محسن معتمد
۲۰۹	 علی پروین
۲۱۰	 خلیل الله بهبودیان
۲۱۴	 سید محمد بنی هاشمی
۲۱۹	 منصور زرکار
۲۲۲	 عبیدالله اسلامی مهر
۲۲۵	 حسام‌الدین ادیب
۲۳۲	 محمدنور امین فر
۲۳۳	 آبتین امیری خمیری
۲۳۴	 محمد حسن بردبار
۲۴۲	 عبدالرحمن پرتابیان
۲۴۶	 عبدالحمید ملایی کهورستانی
۲۴۸	 محمد رستگار
۲۵۱	 جواد محمودی
۲۵۳	 سید محسن قتالی خمیری
۲۵۴	 کیانوش عبدالله‌پور
۲۶۱	 فاطمه احمدزادگان
۲۶۴	 طیبه غفاری فر
۲۶۶	 شعری از حمید رکنی اوزی مقیم امارات
۲۶۷	 افراد معروف و صاحب نفوذ در بندر خمیر
۲۷۱	 فصل چهارم: خاطرات
۲۷۱	 خاطرات مؤلف
۳۰۷	 خاطرات حسین حسن سلیمان بزمالون
۳۱۱	 خاطرات حاج یوسف ادیبی
۳۱۳	 خاطرات حاج محمد شریف عبداللّهی

۳۱۶		خاطرات ناخدا احمد ترکش
۳۱۸		خاطرات ناخدا علی پاینده
۳۲۲		خاطرات محمد حسین ساحلی زادگان خمیری
۳۲۷		خاطرات احمد رستم
۳۲۸		خاطرات مرحوم عبدالرحمن محمدی پور (معروف به عبدالرحمن دلا)
۳۳۰		خاطرات محمد علی غلامی دخت
۳۳۲		خاطرات عبدالله احمد خمیری معروف به عبدالله کرار
۳۳۳		خاطرات احمد معینی
۳۳۹		خاطرات ناخدا حسن عبدالله محمد صالح ساحلی زادگان
۳۴۵		فصل پنجم: معرفی جمعیت در خمیر
۳۴۵		اهمیت درختان در گیلان در حیات بشر
۳۴۷		معرفی درختان منطقه
۳۶۱		معرفی درختچه‌ها
۳۷۹		معرفی بوته‌ها
۴۰۸		معرفی علف‌ها
۴۲۸		نخل درخت مبارک
۴۵۵		درخت حراً (مانگرو)
۴۵۶		گبر درختی مفید
۴۵۷		پستان داران اهلی منطقه
۴۵۸		پستان داران غیر اهلی
۴۶۲		پستان داران دریایی
۴۶۲		دلفین‌ها
۴۶۳		کرم‌ها
۴۶۴		شاخه‌ی بندپایان
۴۶۴		۱- رده‌ی عنکبوتیان (عقرب‌ها)
۴۶۶		۲- رده‌ی عنکبوتیان (عنکبوت‌ها، رتیل‌ها و کنه‌ها)
۴۶۷		۳- رده‌ی سخت‌پوستان
۴۷۰		۴- رده‌ی حشرات

۴۷۰	حشرات بندرخمیر
۴۸۰	صدپایان و هزارپایان
۴۸۱	شاخه‌ی نرم‌تنان
۴۸۲	رده‌ی دوکفه‌ای‌ها
۴۸۲	رده‌ی سرپایان
۴۸۴	رده‌ی ناوپایان
۴۸۴	رده‌ی پاره‌صدفیان
۴۸۵	شاخه‌ی خا، رستان
۴۸۵	رده‌ی ساره‌سانان
۴۸۵	رده‌ی خیارسانان
۴۸۷	معرفی خزندگان
۴۸۸	خزندگان «راسته‌ی مارها»
۴۹۳	خزندگان «راسته‌ی سوسمرب»
۵۰۲	خزندگان «راسته‌ی لاک‌پشت‌ها»
۵۰۳	معرفی پرندگان
۵۰۷	پرندگان آبزی
۵۱۶	پرندگان خشکی
۵۳۴	معرفی آبزیان بندرخمیر
۵۳۶	ماهیان
۵۵۹	کوسه‌ها
۵۶۴	سفره‌ماهیان

مقدمه‌ی استاد ساییانی

کتابی که در پیش روی خوانندگان گرامی است، یکی دیگر از چند اثر نفیس و پربار دوست و همکار گرامی من، سیدعبدالجلیل قتالی می‌باشد که مطالب آن با حوصله و دقت بسیار جمع‌آوری و به زیور چاپ آراسته و منتشر گردیده است. مؤلف محترم که آباء و اجداداً ریشه در آب و خاک بندر خمیر دارد و از فرهنگیان بنام و مورد احترام مردم آن نواحی است چنان که خود با یک حساب تقریباً سرانگشتی نشان داده بیش از ۱۲۰۰۰ ساعت، وقت صرف کرده تا توانسته است به سبب بندر خمیر را از زوایای گوناگون مورد مطالعه و تحقیق قرار دهد و با اهتمام فوق‌العاده، از سب تا یاز، آنچه به این بندر ارتباط داشته و دارد گردآوری و در مجموعه‌ای ۲ جلدی به دوستان و همکاران، خرافیا، فرهنگ و ادب عرضه کند.

به عبارت دیگر در این کتاب از آورهای گوناگون و لایه‌ها تا عقاید گوناگون و اصطلاحات مربوط به دریا و دریانوردی، صنایع دستی، تجارت، حمل و نقل، آب و هوا، بادها، صنایع دستی، پوشاک، آثار تاریخی، حوادث تلخ و شیرین، پیشینه‌ی فرهنگی و دینی و اجتماعی مردم آن نواحی، همه را به زیبایی و دقت، به رشته تحریر در آورده و اثری ماندگار از خود به یادگار گذاشته که در هر عصر و زمان و برای هر ذوق و سلیقه‌ای خصوصاً برای پژوهش‌گران قابل استفاده و بهره‌برداری است.

از نکات برجسته‌ی این کتاب آن است که مؤلف گرامی به مرفی بزرگان و نامداران منطقه، مانند شاعران، نویسندگان، معتمدان و دریانوردان و درج خاطرات آنان تمهید بسزایی کرده و تا آن جا که در توان داشته کوشیده است تا حق هر کسی که به نحوی در گذشته و حال منطقه، نقشی ایفا کرده، ادا شود.

انتخاب نام دانش‌نامه‌ی بندر خمیر برای این کتاب نیز به نظر این جانب نامی است گویا که همه چیز را در بر می‌گیرد.

بندر خمیر از روزگاران کهن به سبب آن که در مسیر راه‌های مواصلاتی غرب استان هرمزگان مانند بندرلنگه، پارسیان و استان بوشهر از یک سو و پل ارتباطی بخش اصلی کشور با جزیره‌ی قشم و هنگام از سوی دیگر قرار داشته و دارد، همواره از موقعیت خاصی برخوردار بوده و هست.

بندر پل در شرق بندرخمیر همه روزه خصوصاً در ایام تعطیل، مسافران و گردشگران بسیاری را با وسائط نقلیه‌شان، به وسیله‌ی شناورهای مخصوص، به آن سوی آب «بندر لافت» و بالعکس جا به جا می‌کند. وجود آبگرم، معادن گچ، نمک طعام، گوگرد و کارخانه‌ی عظیم سیمان، پل تاریخی لاتیدان، یادگار عصر صفوی، منطقه‌ی کشاورزی کهورستان و نخلستان زیبای رویدر، بندرخمیر را در کانون توجه قرار داده است.

برای این جانب که در طول خدمت در آموزش و پرورش استان، مکرراً به بندرخمیر و روستاهای کوچک و بزرگ آن سفر کرده و از لطف و محبت مردم شریف و همکاران گرامی بهره‌مند شده‌ام، فرصت مناسب به دست آمده تا با این مقدمه‌ی مختصر بر کتاب تازه‌ی همکارم سیدعبدالجلیل قتالی به مردم آن سامان ادای احترام نمایم و خاطرات خوش گذشته را به یاد آورم.

درباره‌ی بندرخمیر ما دیگرانی بوده‌اند که کم یا زیاد، مطالب متنوع و قابل تحسینی نوشته‌اند، اما کتاب حاضر از چا خوبان همه داشته‌اند یک جا در خود جمع کرده و در اختیار دوستداران کتاب و اهل مطالعه و پژوهش قرار داده است.

برای مؤلف پرتلاش و سخت‌کوش این کتاب، تندرستی و خلق آثار دیگری از این دست آرزو می‌کنم.